

Original article

Uzaktan Öğretimde Öğretmenlerin *Müzikogram* Yolcuğu ¹

The *Musicogram* Journey of Teachers in Distance Education

Evrım Onay ^{a, *} & Begüm Aytemur ^b

^a Department of Basic Education, Faculty of Education, TED University, Ankara, Turkey

^b Department of Fine Arts Education, Department of Music Education, Canakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Turkey

Özet

Covid-19 pandemisi ile Türkiye’de uzaktan eğitimle yürütülen müzik derslerinde birlikte çalma ve söylemeyi gerektiren konular işlenememiştir. Bu nedenle öğretmenler ağırlıklı olarak müzik dinleme etkinliklerine yönelmişlerdir. Kuşkusuz ki müzik eğitiminde dinleme etkinlikleri çok farklı boyutlarda gerçekleşmektedir. Burada söz konusu olan genel müzik eğitimi ve çoğunlukla nota bilmeyen öğrenciler olduğu için “Aktif Müzik Dinleme Yaklaşımı” kapsamında geliştiren “Müzikogram Tekniği” gibi farklı yöntem, teknik ve uygulamalar dinleme etkinlikleri için daha çok tercih edilmiştir. Ancak müzik dinleme etkinliklerinde kullanılan bu yaklaşım sadece müzikogram şemalarının kullanımı düzeyinde kalmış öğretmenlerin yaklaşım ve tekniğin diğer ayrıntılarını uygulamadıkları gözlemlenmiştir. Bu çalışmada, Türkiye’de müzikogram tekniğinin müzik dersini yürüten öğretmenler tarafından ne düzeyde tanındığı ve nasıl uygulandığının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda 80 öğretmene dört saat süren uygulamalı bir seminer verilmiştir. Öğretmenlerin müzikogram tekniği hakkındaki görüşlerinin alınması amacıyla seminer öncesinde anket uygulanmış ve araştırmaya katılmayı kabul eden 38 öğretmene de seminer sonrasında yine anket uygulanarak görüşleri karşılaştırılmış, öğretmenlerin seminer sırasında oluşturdukları müzikogram şemaları üç uzman tarafından incelenmiştir. Araştırma bu yönüyle karma desenli bir çalışmadır. Nicel verilerin analizi için normallik testi yapılarak Wilcoxon Testi uygulanmıştır. Nitel veriler ise içerik analizi yapılarak incelenmiştir. Nitel verilerin kodlama güvenilirliği için üç uzmanın değerlendirmesine başvurulmuştur. Araştırma sonucuna göre, Türkiye’de müzik dersini yürüten farklı alan öğretmenlerinin uzaktan eğitimle birlikte Müzikogram Tekniğini çok fazla bilgi sahibi olmadan, sadece şemaları kullanarak uyguladıkları; yapılan seminer ile öğretmenlerin müzikogram tekniğinin doğru kullanım ve tercih edilme düzeyinde anlamlı bir artış olduğu görülmüştür. Bu tekniğin hem öğretmenlerin hizmet içi eğitim konuları arasına hem de müzik derslerine entegre edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Müzikogram, Aktif Dinleme Yaklaşımı, Uzaktan Eğitim, Müzikal Analiz.

Abstract

The distance education which offered as a solution to Covid-19 pandemic, also couldn’t be functional especially for playing and singing together activities in Turkey. For this reason, teachers have used different methods, techniques and practices such as the “Musicogram Technique” developed within the scope of “Active Music Listening Approach”. However, it has been observed that teachers only use musicogram diagrams in music activities and do not apply other activities of the technique.

¹ Bu çalışma VIII International Eurasian Educational Research Congress kapsamında sunulan sözlü bildirinin güncellenmiş ve genişletilmiş halidir.

* Corresponding author:

Onay, Evrim completed master and doctorate programs in 2010. Her music teaching profession started in 2001 at a public high school and continued different type of schools both as music and flute teacher. She is still teaching flute, music and movement with different age groups at MEB Başkent Public Education Center. She is also conducting “Music Education” and “Music Education in Early Childhood” lessons (in English) at TED University Pre-School and Primary Teaching program as a part-time lecturer. Her research interests include the Music and Flute Education, Instrument (Flute) and Music Teaching Methods (esp. Kodaly, Orff-Schulwerk) and Music and Movement Education. She has lived, worked and studied in Ankara, Turkey. Email: evrimonay@mail.com

In this study, a four-hour seminar was given to 80 teachers to determine how the musicogram technique is used by the music lesson teachers in Turkey. In order to get and compare the opinions of 38 teachers who agreed to participate in the research, questionnaires are applied before and after the seminar and the musicogram diagrams which were created by the teachers during the seminar are examined by three experts. In this respect, the research is a mixed-methods study. For the analysis of quantitative data, normality test is done, and Wilcoxon Test is applied. The qualitative data were analyzed by content analysis. For the evaluating of the coding reliability of the qualitative data, the evaluation of three experts was taken. According to the research results, it is observed that teachers who conduct music lessons in Turkey apply the Musicogram Technique in distance education without enough information, using only diagrams. It is also observed that there was a significant increase in correct using and the preference of the musicogram technique with the help of the seminar. It is suggested that this technique can be integrated both in-service training of teachers and music lessons.

Keywords: Music Education, Musicogram, Active Listening Approach, Distance Education, Musical Analysis.

Received: 22 November 2021 * **Accepted:** 31 December 2021 * **DOI:** <https://doi.org/10.29329/ijiape.2021.425.2>

GİRİŞ

2019 yılında başlayarak tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi ile birlikte pek çok alanda ilkler ve değişimler yaşanmaktadır. Bunların çoğu da eğitim alanında (Ertuğ, 2020; Kırmızıgül, 2020) gerçekleşmektedir. Bu konuda Bozkurt ve Sharma (2020), mevcut eğitim sistemlerinin pandemiyle birlikte eğitimin devamlılığını her koşulda sağlamak adına hazırlıksız olduğunu ve öğrencilerle öğretmenlerin fiziksel olarak ayrılmak zorunda kaldığını belirtmektedir. Öyle ki tüm dünyada kesintiye uğrayan eğitim-öğretimi telafi etmek adına ilk kez bu denli yaygın ve geniş katılımlı olarak “acil uzaktan eğitim (emergency remote education: ERE)” (Bozkurt, 2020: 114) çözümleri bulunmuş, devam eden bu süreçte teknolojinin imkanları en iyi şekilde değerlendirilerek farklı platformlarda (Kaçan ve Gelen, 2020) yeni yöntem, teknik ve materyallerin kullanımıyla olabilecek etkili ve nitelikli duruma getirilmeye çalışılmıştır. Yapılan araştırmalar, uzaktan eğitime yönelik görüş ve taleplerin pandemi öncesinde ve sonrasında aynı olmayacağını vurgulamaktadır (Arslan, 2020; Bakioğlu ve Çevik, 2020). Bu süreçte acil olarak gerçekleştirilen uzaktan eğitim, teknik ve altyapı yetersizlikleri sebebiyle uygulama gerektiren bazı derslerde beklentileri karşılayamamıştır (Bayram v.d., 2019). Öte yandan “daha geniş kitlelere eğitim hizmeti götürülmesi, eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması” (Yalın, 2020) gibi sunduğu imkânlar sayesinde de vazgeçilmezler arasına girmiştir.

Uzaktan eğitim uygulamalarında, ders programlarının ihtiyaca göre yapılandırıldığı (Balaman ve Hanbay Tiryaki, 2021) ve öğretim programlarında yer alan kazanımların çoğunun uzaktan eğitime uyarlanarak yeniden düzenlendiği tespit edilmiştir (Koç, 2021). Ancak, müzik, görsel sanatlar ve beden eğitimi gibi uygulama ağırlıklı derslerde bazı konuların öğretimi başarıyla (Kahraman, 2020)

gerçekleştirilirken, bazı konularda ise performans kaybının yaşandığı da (Umuzdaş ve Baş, 2020) bilinmektedir. İlkokul, ortaokul ve lise müzik öğretim programlarında (MEB, 2018); Dinleme, Söyleme (%50) ve Yaratıcılık (%19) öğrenme alanlarına ait kazanımların gerçekleşmesi için yapılan, birlikte çalma ve söyleme gibi grup çalışmalarının, “teknolojik yetersizlikler ve eşzamanlılık sağlanamadığı için” (Sarıkaya, 2021) uzaktan eğitimde gerçekleştirilemediği bilinmektedir. Dolayısıyla, öğretmenler farklı yöntem ve tekniklere ihtiyaç duymakta (Balaman ve Hanbay Tiryaki, 2021) ve daha önce pek bilinmeyen uygulamalar da hayatımıza girerek popülerlik kazanmaktadır. Bunlardan biri de 1970’lerin başlarında Jos Wuytack tarafından geliştirilen “Aktif Müzik Dinleme Yaklaşımı”nın en önemli unsuru olan “Müzikogram Tekniği”dir.

Peki, “Aktif Müzik Dinleme Yaklaşımı ve Müzikogram Tekniği” nedir?

Aktif Müzik Dinleme Yaklaşımı; dinlenen müziğe odaklanılarak, notasyon kullanılmadan ölçü, müzikal ifade, tempo, melodi, tını, nüans gibi bazı müzikal öğelerin analiz edilmesini ve uygulanmasını amaçlayan bir yaklaşımdır. Müzikogram ise; bu yaklaşımda kullanılan ve müziğin unsurlarını yansıtan, farklı simge, resim, şekil, çizgi ve noktaların kullanıldığı şema veya grafiksel yazım tekniğidir (Boal Palheiros ve Wuytack, 2009).

Aktif müzik dinleme neden önemlidir?

Müzik eğitiminde öncelikle yeteneklerin tespiti için öğrenciye müzikalite kazandırılmaya çalışılır. Müzikalite, hayal gücüne dayalı ve duyarlı bir şekilde müzik yaratma ve yorumlama yeteneği olarak tanımlanır. Bireyin müziği yaratma ve yorumlama yeteneği ise, müziği daha iyi anlamayı ve kavramayı gerektirir ki bunun için yapılabilecek en önemli şey aktif dinlemedir (Delegido, 2012, s. 21). Aktif dinleme, dinleyicinin fiziksel ve zihinsel olarak dâhil olduğu; pasif dinleme ise düşük düzeyde dikkat gerektiren kasıtlı ve odaklanmış bir dinleme anlamına gelir (Wuytack ve Boal Palheiros, 2009, s. 44).

Müzik derslerinde özellikle müziği okuma ve yazma bilgisi olmayan öğrencilerle müzik etkinlikleri yapmak, müzik dinleme etkinliklerinde onlara rehberlik etmek, doğru yönergeler vermek ve onları dinletilen müziğe başından sonuna kadar odaklamak oldukça zordur (Boal ve Wuytack, 2006). Aktif müzik dinleme yaklaşımı etkinlikleri tüm bu noktalarda pratik çözümler sunarak yüz yüze ve uzaktan öğretimde dinleme etkinliklerini verimli ve etkili bir hale getirmektedir.

Şenoğlu Özdemir ve Can (2019) çalışmalarında, müzik eğitiminin etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması amacıyla öğrencilerin müzik dinleme faaliyetlerine özel bir zaman ayrılması gerektiğini, bununla birlikte dinlenen müziklerin unsurlarına yönelik bilgilerinin eksik olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca, müziği dinleme sürecinde öğrencilere rehber olunarak; doğru odaklanma, bilgi tekrarı, bilgi geçişi ve yeni bilgilerle müziğin nasıl analiz edilerek değerlendirilebileceğinin anlatılması ve uygulamalarla pekiştirilmesi gerektiğine de dikkat çekmişlerdir.

Müzikogram tekniği; tüm bu faaliyetleri kapsayan aktif bir dinleme imkânı sağlayarak, dinlediğini farklı boyutlarıyla değerlendirme, anlama, müziğin tüm unsurlarını fark etme ve anlamlandırma becerisi kazandırır. Böylece müzikal analiz yapmanın ilk adımı atılmış olur. Müzikogram, bir müzik eserinin zamansal gelişiminin grafik bir temsili ile dinleyicinin dikkatini çekmeyi, böylece müziğin farklı unsurlarını anlamak için semboller veya imgeler aracılığıyla gerekli ilişkileri kurmayı amaçlamaktadır (Wuytack, 1996). Ancak, pandemi ile birlikte hayatımıza girerek ülkemizde özellikle sosyal medyada sadece şemayı parmakla takip etme şeklinde uygulandığı gözlemlenen müzikogramların ait olduğu yaklaşımın prensiplerine göre nasıl uygulanması gerektiği bu araştırmanın çıkış noktası olmuştur. Bu konuda uluslararası literatürde (Wuytack, 1996; Boal ve Wuytack, 2006; Boal ve Wuytack, 2009; Delegido, 2012; Clemente, Fornari ve Mentis, 2017; Kojima, 2020) çeşitli çalışmalar olmasına rağmen ülkemizde herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yönüyle çalışmanın müzik derslerini yürüten eğitimcilere alternatif etkinlikler sunarak alana hizmet edeceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Türkiye’de müzik dersini yürüten farklı alan öğretmenlerinin, Aktif Müzik Dinleme yaklaşımında kullanılan müzikogram tekniğine yönelik seminer öncesi ve sonrası görüşlerinin karşılaştırılması ve seminer sırasında yapmış oldukları müzikogram uygulamalarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Öğretmenlerin müzikogram tekniğine ilişkin seminer öncesi görüşleri nelerdir?
- Öğretmenlerin müzikogram tekniğine ilişkin seminer öncesi ve sonrası görüşleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Öğretmenlerin seminer sırasında oluşturdukları müzikogram şemalarının simgesel analizi nasıldır?

YÖNTEM

Müzik dersini yürüten farklı alan öğretmenlerinin, Aktif Müzik Dinleme yaklaşımında kullanılan Müzikogram tekniğine yönelik seminer öncesi ve sonrası görüşlerinin karşılaştırıldığı ve seminer sırasında yapmış oldukları uygulamaların değerlendirildiği bu araştırma, nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma modelli betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın nitel basamağında betimleyici fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji araştırmaları, katılımcıların kendi yaklaşımları yoluyla bireysel algı ve deneyimlerinin ön plana çıkarılmasını ve betimleyici fenomenoloji yaklaşımı sayesinde tanımlanmasını sağlamaktadır (Ersoy, 2019: 85). Bu çalışmada başvurulan betimleyici fenomenoloji yaklaşımı ile müzik dersini yürüten farklı alan öğretmenlerinin seminer sürecinde elde ettikleri bilgi ve uygulama yaklaşımlarının ortaya konması ve müzikogram tekniğine ilişkin tecrübelerinin yansıtılması amaçlanmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışmada, örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme kapsamında yer alan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, araştırmanın problem durumu çerçevesinde örneklemin önceden belirlenen özellik ve niteliklere sahip olmasını gerektirmektedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017).

Bu örnekleme dâhilinde yer alan ölçüt örnekleme ise, “örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır” (Büyüköztürk, 2012, s.11). Çalışma grubu öğretmenleri için temel ölçüt; son bir yıl içerisinde müzik dersini yürütüyor olmasıdır. Bu kapsamda yapılan çalışmanın seminer öncesi uygulanan anket için örneklem grubunu Türkiye’de farklı alanlarda müzik dersini yürüten 143 öğretmen oluşturmaktadır. Seminer öncesinde anket uygulanan öğretmen sayısı 143, seminere katılan öğretmen sayısı ise 80’dir. Bu öğretmenlerden 38’i gönüllü olarak çalışma grubuna dahil olmuş ve görüşleri alınarak müzikogram şemaları incelenmiştir.

Tablo 1. Seminer Öncesi Ankete Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

	<i>f</i>	%		<i>f</i>	%
Cinsiyet			Meslekteki Çalışma Süresi		
Kadın	128	89,5	1-5 yıl	63	44,1
Erkek	15	10,5	6-10 yıl	13	9,1
Yaş			11-15 yıl	26	18,2
22-27	37	25,9	16-20 yıl	18	12,6
28-33	33	23,1	21 yıl ve üzeri	23	16,1
34-39	43	30,1	Çalışılan Okul Türü		
40-45	22	15,4	Okul öncesi	33	23,1
45 ve üzeri	8	5,6	İlköğretim	34	23,8
Mezun Olunan Okul			Ortaöğretim	32	22,4
Eğitim Fakültesi	109	76,2	Lise	17	11,9
Güzel Sanatlar Fakültesi	10	7,0	Diğer	27	18,9
Konservatuar	16	11,2			
Diğer	8	5,6			
Branş					
Müzik Öğretmeni	99	69,2			
Okul Öncesi Öğretmeni	31	21,7			
Sınıf Öğretmeni	7	4,9			
Özel Eğitim Öğretmeni	1	0,7			
Diğer	5	3,5			

Tablo 1 incelendiğinde, seminere katılan 143 öğretmenin %89,5’inin kadın, %10,5’inin erkek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin %25,9’u 22-27, %23,1’i 28-33, %30,1’i 34-39, %15,4’ü 40-45

yaş aralığında olup, %5,6'sı 45 yaş ve üzerindedir. Öğretmenlerin %76,2'si eğitim fakültelerinden, %7'si güzel sanatlar fakültelerinden, %11,2'si konservatuarlardan, %5,6'sı diğer fakültelerden mezundur. Öğretmenlerin %69,2'si müzik öğretmeni, %21,7'si okul öncesi öğretmeni, %4,9'u sınıf öğretmeni, %0,7'si özel eğitim öğretmeni, %3,5'i ise diğer branşlardandır. Öğretmenlerin %44,1'inin meslekteki çalışma süresinin 1-5 yıl, %9,1'inin 6-10 yıl, %18,2'sinin 11-15 yıl, %12,6'sının 16-20 yıl ve %16,1'inin 21 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin çalıştığı okul türü incelendiğinde; %23,1'inin okul öncesi, %23,8'inin ilköğretim, %22,4'ünün ortaöğretim, %11,9'unun lise ve %18,9'unun diğer okul türlerinde olduğu belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Çalışmanın birinci aşamasına ait veriler, Türkiye'de farklı alanlarda müzik dersini yürüten 143 öğretmene uygulanan anket yoluyla elde edilmiştir. Seminer öncesi verilerin toplanması için uygulanan anketin hazırlanma aşamasında ilgili literatür taranarak sorular belirlenmiş ve anket, üç alan uzmanının görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur.

Çalışmanın ikinci aşamasında, 80 öğretmenin çevrimiçi olarak katıldığı dört saatlik seminer verilmiştir. Seminerde yer alan temel bilgi ve etkinlikler literatür taraması ile müzikogram tekniğine uygun olarak hazırlanmıştır. Seminer sırasında tüm bilgiler sunum yoluyla aktarılmış, uygulama aşamasında yapılan etkinliklere tüm öğretmenlerin aktif bir şekilde katılması sağlanmıştır. Seminerin son bölümünde her öğretmen kendi müzikogram şemasını oluşturmuştur. Seminer sonrasında araştırmaya gönüllü olarak katılan 38 öğretmenin anket yoluyla görüşleri alınarak seminer öncesi görüşleriyle karşılaştırılmıştır.

Çalışmanın üçüncü aşamasında ise, hazırlanan müzikogram şemaları email yoluyla toplanarak üç uzman tarafından simgesel analizi yapılarak ve değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Öğretmenlerin seminer öncesi ve seminer sonrası görüşlerine ilişkin veriler SPSS V.23 ile analiz edilerek analiz sonuçları kategorik veriler için frekans değerleriyle sunulmuştur. Değişkenlerin karşılaştırılmasında Wilcoxon Testi uygulanarak önem düzeyi $p < 0,050$ olarak alınmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında müzikogram şemaları, kullanılan simgeler açısından kategorik içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinde veriler araştırmacılar tarafından daha önce belirlenmiş müzikal unsurlara göre kodlar oluşturularak elde edilmiştir. Araştırmanın güvenilirliği için analiz üç uzman tarafından yapılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma verilerinin analizi sonucunda elde edilen bulgulara ve bu bulgulara yönelik yorumlara yer verilmiştir. Araştırmanın üç alt problemine yönelik bulgular ilgili başlıklar altında incelenmiştir.

Öğretmenlerin Müzikogram Tekniğine İlişkin Seminer Öncesi Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmanın ilk aşamasında “Öğretmenlerin müzikogram tekniğine ilişkin seminer öncesi görüşleri nelerdir?” sorusuyla ifade edilen birinci alt problemle ilgili nicel verilerden elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Öğretmenlerin seminer öncesi uygulanan anketten elde edilen görüşleri Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Müzikogram Tekniğine İlişkin Seminer Öncesi Durum ve Görüşleri

	<i>f</i>
Daha Önce Müzikogram Eğitimine Katılma Durumları	
Evet	37
Hayır	106
Müzik Dinlerken Zihinde Oluşan İmgeler	
Geometrik şekiller	5
Farklı yön ve uzunlukta çizgi, nokta vb. grafiksel simgeler	46
Resim ve figürler	54
Simgeler	13
Renkli Şekiller	14
Diğer	11
Müziğin Simgelerle Yazılı Olarak İfadelenilmesinin Gerekliliği	
Tamamen	18
Büyük ölçüde	78
Orta düzeyde	40
Çok az	4
Hiç	3
Müziğin Notasyon Haricinde Farklı Simgelerle İfadelenilmesinin Müzik Etkinliklerine Etkisi	
Tamamen	28
Büyük ölçüde	100
Orta düzeyde	12
Çok az	2
Hiç	1
Dinlenen Müziğin Zihinde İmgesel Olarak Canlandırılma Durumu	
Her zaman	21
Çoğu zaman	74
Bazen	44
Nadiren	4

Her zaman	21
Müzikogramın Dinlenen Bir Müziğin Unsurlarını Yansıtma Düzeyi	
Tamamen	7
Büyük Ölçüde	86
Orta Düzeyde	42
Çok Az	6
Hiç	2
Müzikogram Hazırlama ve Yazma Teknikleri Hakkında Bilgi Düzeyi	
Tüm detaylarıyla biliyorum	1
Büyük ölçüde bilgim var	13
Kısmen biliyorum	41
Çok az bilgim var	39
Hiç bilgim yok	49
Müzikogram Şemasının Elde Edilmesine İlişkin Görüşler	
Hazır olanlarını kullanıyorum	34
Kendim hazırlıyorum	24
Öğrencilerimle derste hazırlıyoruz	15
Öğrencilerime ödev veriyorum	1
Müzikogram şeması kullanmıyorum	69

Tablo 2’de seminere katılan 143 öğretmenin büyük bir kısmının (106) daha önce müzikogram konusunda bir eğitime katılmadıkları görülmektedir. Öğretmenlerin seminer öncesinde müzik dinlerken zihinlerinde oluşan imgeler çoğunlukla resim ve figür (54) ile farklı yön ve uzunlukta çizgi nokta vb. grafiksel simgelerden (46) oluşmaktadır. Öğretmenlerin müziğin simgesel olarak ifadelendirilmesinin gerekliliğine büyük oranda (138) katıldıkları; müziğin notasyon haricinde farklı simgelerle ifadelendirilmesinin müzik etkinliklerine büyük oranda (140) yarar sağladığını düşündükleri; dinlenen müziğin zihinde imgesel olarak çoğunlukla (95) canlandığı; müzikogramların dinlenen müziğin unsurlarını büyük oranda yansıttığı (135); müzikogram hazırlama ve yazma teknikleri hakkında oldukça az bilgiye sahip oldukları (14); öğretmenlerin yarıya yakın bir kısmının seminer öncesinde müzikogram şemalarını derslerinde kullanmadıkları (69); kullananların ise daha çok hazır müzikogram şemalarını (34) kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin Müzikogram Tekniğine İlişkin Seminer Öncesi ve Seminer Sonrası Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci aşamasında “Öğretmenlerin müzikogram tekniğine ilişkin seminer öncesi ve sonrası görüşleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?” sorusuyla ifade edilen ikinci alt problemle ilgili nicel verilerden elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Seminer Öncesi ve Seminer Sonrasında Müzikleri Dinlerken Hayal Ettiklerini Zihinlerinde İmgesel Olarak Canlandırabilme Durumlarının Karşılaştırılması

	Müzik dinlerken hayal ettiklerinizi zihninizde imgesel olarak canlandırabiliyor musunuz? (SÖ)				Test İstatistiği	P
	Her zaman	Çoğu Zaman	Bazen	Nadiren		
Etkinliklerdeki müzikleri dinlerken hayal ettiklerinizi zihninizde imgesel olarak canlandırabildiniz mi? (SS)						
Her zaman	2 (33,3)	4 (20)	0 (0)	0 (0)	Z=-1,300	0,194
Çoğu Zaman	4 (66,7)	10 (50)	10 (100)	1 (50)		
Bazen	0 (0)	6 (30)	0 (0)	1 (50)		

Z: Wilcoxon test istatistiği

Tablo 3’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin seminer öncesinde ve seminer sırasında dinledikleri müziği zihinlerinde imgesel olarak canlandırma durumlarının dağılımları arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,050$). Verilerden elde edilen bulgulara göre; seminer öncesi 37 ve sonrasında 36 öğretmenin müzik dinlerken zihinlerinde imgesel canlandırma yapabildiği görülmektedir. Bunu yapabileme düzeylerinde farklılık görülse de öncesi ve sonrasındaki öğretmen sayısında önemli bir değişiklik olmaması sebebiyle anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4. Öğretmenlerin Seminer Öncesi Müzik Dinlerken Zihinlerinde Oluşan İmgeler ile Seminer Sonrasında Kendi Hazırladıkları Müzikogram Şemalarında Kullandıkları İmgelerin Dağılımlarının Karşılaştırılması

	Müzik dinlerken zihninizde oluşan imgeler daha çok neye benziyor? (SÖ)						Test İstatistiği	P
	Geometrik şekiller	Farklı yön ve uzunlukta çizgi, nokta vb. grafiksel imgeler	Resim ve figürler	Simgeler	Renkli Şekiller	Diğer		
Kendi hazırladığınız müzikogram şemasında daha çok ne gibi imgeler kullandınız? (SS)								
Geometrik şekiller	1 (100)	6 (50)	3 (18,8)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	Z=-2,858	0,004
Farklı yön ve uzunlukta çizgi, nokta vb. graf.im.	0 (0)	4 (33,3)	8 (50)	1 (100)	3 (75)	3 (75)		
Resim ve figürler	0 (0)	0 (0)	2 (12,5)	0 (0)	0 (0)	0 (0)		
Simgeler	0 (0)	2 (16,7)	0 (0)	0 (0)	1 (25)	0 (0)		
Renkli Şekiller	0 (0)	0 (0)	3 (18,8)	0 (0)	0 (0)	1 (25)		

Z: Wilcoxon test istatistiği

Tablo 4’te görüldüğü gibi, öğretmenlerin seminer öncesi müzik dinlerken zihinlerinde oluşan imgeler ve seminer sırasında kendi hazırladıkları müzikogram şemalarında kullandıkları imgelerin

dağılımları arasında anlamlı farklılık vardır ($p=0,004$). Seminer öncesi geometrik şekiller cevabını veren 1 kişi seminer sonrası yine geometrik şekiller; seminer öncesi farklı yön ve uzunlukta çizgi, nokta vb. grafiksel imgeler cevabı veren 12 kişinin seminer sonrası 6'sı geometrik şekiller, 4'ü farklı yön ve uzunlukta çizgi, nokta vb. grafiksel imgeler, 2'si ise farklı simgeler cevabını vermiştir. Seminer öncesi resim ve figürler cevabı veren 16 kişinin seminer sonrası 3'ü geometrik şekiller, 8'i farklı yön ve uzunlukta çizgi, nokta vb. grafiksel imgeler, 2'si resim ve figürler, 3'ü renkli şekiller cevabını vermiştir. Seminer öncesi farklı simgeler cevabını veren 1 kişi seminer sonrası farklı yön ve uzunlukta çizgi, nokta vb. grafiksel imgeler cevabını vermiştir. Seminer öncesi renkli şekiller cevabını veren 4 kişiden 3'ü seminer sonrasında farklı yön ve uzunlukta çizgi, nokta vb. grafiksel imgeler cevabı, 1 kişi de farklı simgeler cevabını vermiştir. Seminer öncesi diğer cevabını veren 4 kişinin zihinlerinde doğa manzarası canlandırdığı, seminer sonrasında ise bu kişilerden 3'ünün farklı yön ve uzunlukta çizgi, nokta vb. grafiksel imgeler, 1 kişinin de renkli şekiller canlandırdığı görülmektedir.

Verilerden elde edilen bulgulara göre; seminer öncesinde “resim ve figürler” en çok tercih edilen seçenek olurken seminer sonrasında bu durum yerini “farklı yön ve uzunlukta çizgi, nokta vb. grafiksel imgeler” seçeneğine bırakmıştır. Böylece seminere katılan öğretmenlerin hazırlamış oldukları müzikogram şemalarında büyük ölçüde beklenen müzikogram unsurlarını yansıttıkları sonucuna varılmaktadır.

Tablo 5. Öğretmenlerin Seminer Öncesi Müzikogram Şeması Hazırlama ve Yazma Teknikleri Hakkındaki Bilgi Düzeyleri ile Seminer Sonrası Bilgi Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Müzikogram şeması hazırlama ve yazma teknikleri hakkında bilgi düzeyiniz nedir? (SÖ)				Test İstatistiği	P
	Büyük ölçüde bilgim var	Kısmen biliyorum	Çok az bilgim var	Hiç bilgim yok		
Seminerin ardından "Müzikogram şeması hazırlama ve yazma teknikleri" hakkında bilgi düzeyiniz nedir? (SS)						
Tüm detaylarıyla biliyorum.	1 (20)	1 (11,1)	1 (16,7)	2 (11,1)	Z=-4,807	<0,001
Büyük ölçüde bilgim var	2 (40)	6 (66,7)	2 (33,3)	9 (50)		
Kısmen biliyorum	2 (40)	2 (22,2)	2 (33,3)	7 (38,9)		
Hiç bilgim yok	0 (0)	0 (0)	1 (16,7)	0 (0)		

Z: Wilcoxon test istatistiği

Tablo 5'te yer alan bulgularda, seminer öncesi ve seminer sonrasında öğretmenlerin müzikogram şeması hazırlama ve yazma teknikleri hakkındaki bilgi düzeyi dağılımları arasında anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,001$). Seminer öncesi büyük ölçüde bilgim var cevabını veren 5 kişiden 1'i seminer sonrasında tüm detaylarıyla biliyorum, 2'si büyük ölçüde bilgim var, 2'si kısmen biliyorum cevabını vermiştir. Seminer öncesi kısmen biliyorum cevabını veren 9 kişiden 1'i seminer sonrasında tüm detaylarıyla biliyorum, 6'sı büyük ölçüde bilgim var, 2'si de yine kısmen biliyorum cevabını vermiştir.

Seminer öncesi çok az bilgim var cevabını veren 6 kişiden 1'i seminer sonrasında tüm detaylarıyla biliyorum, 2'si büyük ölçüde bilgim var, 2'si kısmen biliyorum 1'i hiç bilgim yok cevabını vermiştir. Seminer öncesi hiç bilgim yok cevabını veren 18 kişiden 2'si seminer sonrasında tüm detaylarıyla biliyorum, 9'u büyük ölçüde bilgim var, 7'si kısmen biliyorum cevabını vermiştir.

Verilerden elde edilen bulgulara göre; seminer öncesi müzikogram şeması hazırlama ve yazma teknikleri hakkında hiç (18) ve çok az (6) seçenekleri ile bilgisi olmadığını ifade eden 24 katılımcının, seminer sonrasında tamamen (3) büyük ölçüde (14) ve kısmen (7) bilgi sahibi olduklarını ifade ettikleri görülmüştür. Buradan, seminer öncesinde büyük ölçüde bilgi sahibi olduklarını söyleyen öğretmenlerin daha önce müzikogram konulu eğitimlere katılmış oldukları düşünülmektedir. Derslerinde müzikogram kullanmadıklarını belirten öğretmenlerin ise seminer öncesinde müzikogram tekniği hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için kullanamadıkları sonucuna varılabilir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Seminer Öncesi Müzikogram Tekniğini Derslerinde Kullanma Düzeyleri ile Seminer Sonrası Müzikogram Tekniğini Tercih Etme Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Müzikogram tekniğini derslerinizde kullanma düzeyiniz nedir? (SÖ)					Test İstatistiği	P ¹
	Her zaman	Çoğu Zaman	Bazen	Nadiren	Hiç		
Bundan sonra derslerinizde "Müzikogram" tekniğini tercih etme düzeyiniz ne olacaktır? (SS)							
Her zaman	0 (0)	0 (0)	1 (14,3)	0 (0)	4 (22,2)		
Çoğu Zaman	1 (100)	3 (100)	4 (57,1)	5 (55,6)	10 (55,6)	Z=-4,968	<0,001
Bazen	0 (0)	0 (0)	2 (28,6)	4 (44,4)	4 (22,2)		

Z: Wilcoxon test istatistiği

Tablo 6'da görüldüğü gibi, seminer öncesi ve seminer sonrasında öğretmenlerin derslerinde müzikogram tekniğini tercih etme düzeylerinin dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,001$). Seminer öncesi her zaman cevabı veren 1 kişi, seminer sonrasında çoğu zaman; seminer öncesi çoğu zaman cevabı veren 3 kişi, seminer sonrasında yine çoğu zaman; seminer öncesi bazen cevabı veren 7 kişiden 1'i seminer sonrasında her zaman, 4'ü çoğu zaman, 2'si bazen; seminer öncesi nadiren cevabı veren 9 kişinin 5'i seminer sonrası çoğu zaman, 4'ü bazen ve seminer öncesi hiç cevabı veren 18 kişiden 4'ü her zaman, 10'u çoğu zaman, 4'ü bazen cevabını vermiştir.

Verilerden elde edilen bulgulara göre; öğretmenler seminer öncesinde müzik derslerinde müzikogram tekniğini bazen (7), nadiren (9) ve hiç (18) seçenekleri ile düşük oranda (34) tercih ederken, seminer sonrasında her zaman (5) ve çoğu zaman (23) seçenekleri ile büyük oranda (28) tercih etmişlerdir. Buradan, katılımcıların seminer öncesinde "Müzikogram" tekniği hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve bu nedenle derslerinde kullanmadıkları görülmektedir. Seminer sonrasında ise aktif müzik dinleme yaklaşımı ve müzikogram tekniği hakkında kazandıkları bilgilerin etkisiyle tekniği

yararlı görerek kullanacakları düşünülmektedir. Bununla birlikte, öğretmenlerin aktif dinleme yaklaşımını derslerine entegre edecekleri sonucuna varılabilir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Seminer Öncesinde Ders Materyali Olarak Müzikogram Şemasını Elde Etme Durumları ile Seminer Sonrası Durumlarının Karşılaştırılması

	Bir ders materyali olarak müzikogram şemasını nasıl ve ne şekilde elde ediyorsunuz? (SÖ)				Test İstatistiği	P
	Hazır olanlarını kullanıyorum	Kendim hazırlıyorum	Öğrencilerimle derste hazırlıyoruz	Müzikogram şeması kullanmıyorum		
Seminer sonrasında bir ders materyali olarak müzikogram şemasını nasıl ve ne şekilde elde etmeyi düşünüyorsunuz? (SS)						
Hazır olanlarını kullanıyorum.	3 (42,9)	1 (11,1)	0 (0)	3 (15,8)		
Kendim hazırlıyorum	2 (28,6)	3 (33,3)	2 (66,7)	5 (26,3)		
Öğrencilerimle derste hazırlıyoruz	2 (28,6)	4 (44,4)	1 (33,3)	8 (42,1)	Z=-3,077	0,002
Öğrencilerime ödev veriyorum	0 (0)	1 (11,1)	0 (0)	3 (15,8)		

Z: Wilcoxon test istatistiği

Tablo 7’de görüldüğü gibi, seminer öncesi ve seminer sonrasında öğretmenlerin bir ders materyali olarak müzikogram şemasını elde etme durumlarının dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p=0,002$). Seminer öncesi hazır müzikogram şemalarını tercih ettiklerini söyleyen 7 kişiden 3’ü seminer sonrasında da hazır olanları kullanacağını; 2’si kendi hazırlayacağını, kalan 2’side öğrencileriyle derste hazırlayacağını belirtmiştir. Seminer öncesinde müzikogram şemasını kendim hazırlıyorum cevabını veren 9 kişiden 1’i seminer sonrasında hazır olan şemaları kullanacağını, 3’ü yine kendisi hazırlayacağını, 4’ü öğrenciler ile derste hazırlayacağını, 1’i de öğrencilerine ödev olarak vereceğini belirtmiştir. Seminer öncesi öğrencilerimle derste hazırlıyoruz cevabı veren 3 kişiden 2’si seminer sonrasında kendi hazırlayacağını ve 1’i de yine öğrencileri ile hazırlayacağını belirtmiştir. Seminer öncesinde müzikogram şeması kullanmadığını belirten 19 öğretmenden 3’ü seminer sonrasında hazır şemaları kullanacağını, 5’i kendi hazırlayacağını, 8’i öğrencileriyle derste hazırlayacağını kalan 3 kişi de öğrencilerine ödev vereceğini belirtmiştir.

Verilerden elde edilen bulgulara göre; seminer öncesinde 19 öğretmenin müzikogram şeması kullanmadıkları görülmektedir. Seminer sonrasında ise, kullanmayacağını belirten öğretmen olmamıştır. Yine seminer sonrasında öğretmenlerin büyük çoğunluğunun öğrencilerimle derste hazırlayacağım (15) ve kendim hazırlayacağım (12) seçeneklerini tercih etmeleri ile müzikogram tekniğini müzik derslerinde daha çok kullanacakları sonucuna ulaşılmaktadır.

Öğretmenlerin Seminer Sırasında Oluşturdukları Müzikogram Şemalarının Sembel Analizi

Bu aşamada, 38 öğretmenin seminer sırasında oluşturdukları müzikogram şemalarının analizine yer verilerek, çıkan sonuçlar seminer öncesi ve sonrası verdikleri cevaplarla karşılaştırılmıştır.

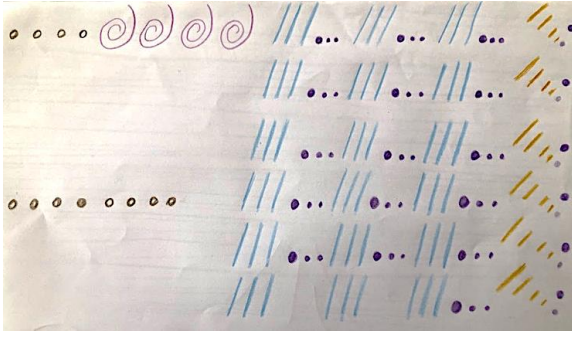
Tablo 8. Öğretmenlerin Seminer Sırasında Oluşturdukları Müzikogram Şemalarının Sembel Analiz Sonuçları

Müzikogramlarda Kullanılan Sembel	Sembelerin Yansıttığı Müzikal Unsurlar	f
1. Farklı yön ve uzunlukta çizgi, nokta vb. grafiksel sembeler	Şarkının ritmik ve melodik unsurları-nota değerleri	17
2. Renkli şekiller	Biçimsel unsurlar-form	10
3. Geometrik şekiller	Ritmik unsurlar-ölçü	5
4. Farklı Sembeler	Müzikal ifade	5
5. Resim ve figürler	Ritmik unsurlar-ölçü	1
Toplam		38

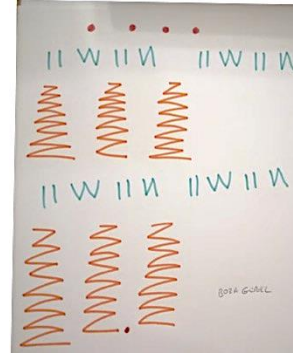
Tablo 8’de öğretmenlerin seminer sırasında “Cross Dance” adlı enstrümantal şarkıyı dinleyerek oluşturdukları müzikogram şemalarının sembel analiz sonuçları verilmiştir. Buna göre; müzikogram şemalarında 38 kişiden 17’si farklı yön ve uzunlukta çizgi, nokta vb. grafiksel sembeler, 10’u renkli şekiller, 5’i geometrik şekiller, yine 5’i farklı sembeler ve 1 kişi de resim ve figürler kullanarak şarkının unsurlarını yansıtmışlardır. Müzikogram şemalarının ağırlıklı olarak şarkının ritmik ve melodik unsurlarını özellikle nota değerlerini (örn. kısa ses ve uzun sesleri nokta ve çizgilerle göstererek) yansıttığı görülmektedir. Devamında yoğun olarak şarkının biçimsel unsurlarını (form), ölçü ve müzikal ifade ile ilgili özelliklerini yansıtan sembelerin kullanıldığı söylenebilir.

Genel olarak müzikogram şemaları değerlendirildiğinde ise,

Araştırmaya katılan 38 öğretmenin tamamının müzikogram şemalarını oluşturabildiği ve tüm müzikogram şemalarının şarkının bütününe yansıttığı görülmektedir. Bu sonuçla ilişkili katılımcıların (Ö2, Ö8) şemaları aşağıdaki gibidir.

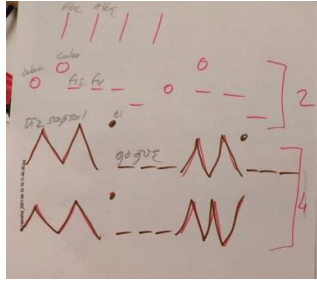

Ö2

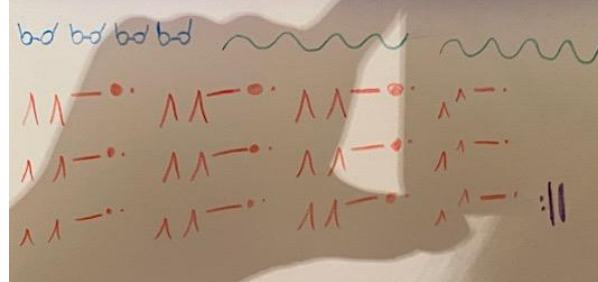

Ö8

Şarkının tekrar eden bölümlerinin (satur sayıısı, tekrar işareti ve 2 ve 4 terkar etme sayıları gibi) farklı şekillerde belirtildiği görölmektedir. Bu sonuçla ilişkili katılımcıların (Ö17, Ö19) şemaları aşağıdaki gibidir.

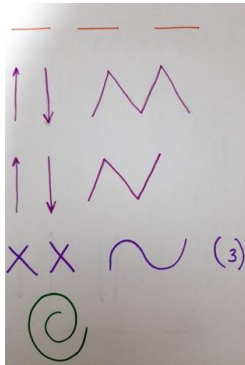

Ö17

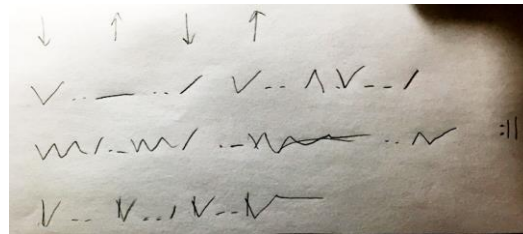

Ö19

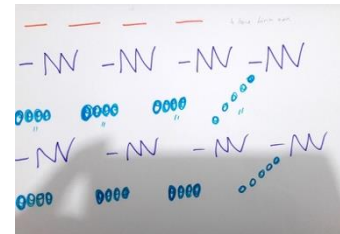
Şarkının 2 ölçüyük giriş kısmınının, 38 müzikogramdan 13'ünde nokta, 11'inde farklı yönlerde kısa çizgi, 3'ünde farklı simge, 2'sinde yukarı ve aşağı yönde ok şeklinde betimlendiği, 9 müzikogram şemasında ise bu kısmın hiç yazılmadığı görölmektedir. Bu sonuçla ilişkili katılımcıların (Ö12, Ö18, Ö24) şemaları aşağıdaki gibidir.

Ö12

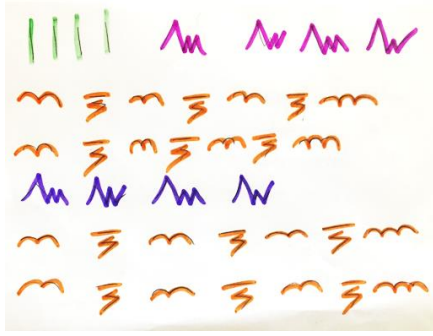
Ö18

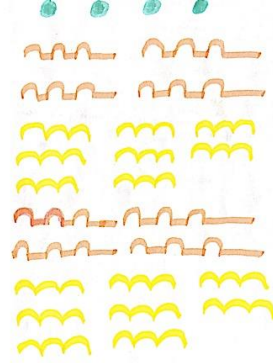
Ö24

2 ana bölümden oluşan şarkının bölümlerinin, 38 müzikogramdan 32 tanesinde farklı renklerle ayrı ayrı yansıtıldığı (Ö9, Ö14) ve müzikogramların çoğunda (35) şarkının cümlelerinin ayrı bir satıra

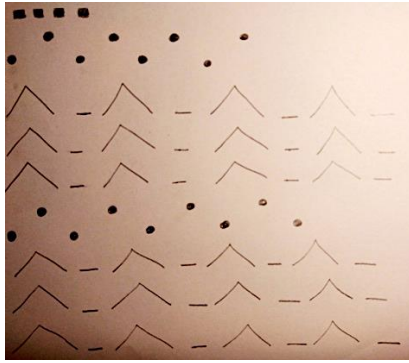
yazılarak düzenlendiği belirlenmiştir (Ö25, Ö28). Bununla ilgili katılımcıların şema örnekleri aşağıdaki gibidir.

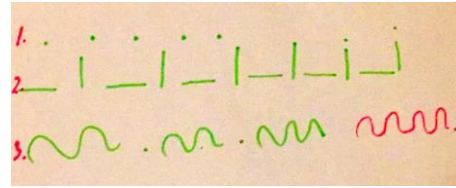
Ö9

Ö14

Ö25

Ö28

Müzikogram şemalarının değerlendirilmesi sonucunda;

- Müzikogram tekniğine yönelik bilgi ve becerilerin büyük oranda gerçekleştiği ve dinletilen müziğin unsurlarının öğretmenler tarafından farklı algılanarak yansıtıldığı görülmektedir.
- Şarkının giriş kısmında yer alan 2 ölçülük giriş motifinin, şarkının birim vuruşunu vermek üzere eklendiği değerlendirildiğinde, bu amacın öğretmenler tarafından da aynı şekilde algılanarak ölçü ve vuruşu yansıtan yukarı aşağı yönde ok gibi simgelerle ifade edildiği düşünülmektedir.
- Dinletilen müziğin biçimine (formuna) yönelik cümle, bölüm gibi unsurların öğretmenlerin büyük çoğunluğu tarafından algılanarak müzikogram şemalarına farklı renklendirme, ayrı satırlara yazma, harf ve rakamlarla belirtme ve müzikal işaretler kullanma (tekrar işareti) gibi farklı gösterimlerle yansıtıldığı görülmektedir.

Araştırmanın bu aşamasında, dinleme etkinliği sırasında müziğin içerdiği müzikal unsurların nasıl algılandığı, bir bütün olarak öğretmenlerin zihinlerinde hangi imgelerle canlandığı ve aktif müzik dinleme etkinliklerinin bu imgeler üzerinde etkili olup olmadığının saptanması amacıyla; seminer öncesi ve sonrasında alınan öğretmen görüşleri ile hazırlanan şemaların incelenmesi sonucunda elde edilen uzman görüşleri karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmaya ait bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmen Görüşlerinin ve Oluşturdukları Müzikogram Şemalarının Karşılaştırılması

İMGELER	Öncesi Öğretmen Görüşleri		Sonrası Öğretmen Görüşleri		Müzikogram Şeması Hakkındaki Uzman Görüşleri	
	f	%	f	%	f	%
Geometrik şekiller	1	3	10	26	5	12
Farklı yön ve uzunlukta çizgi, nokta	12	32	19	50	17	45
Resim ve figür	16	42	2	5	1	2
Farklı Simgeler	1	3	3	8	5	12
Renkli şekiller	4	10	4	11	10	29
Diğer (Doğa Manzarası)	4	10	-	-	-	-
Toplam	38	100	38	100	38	100

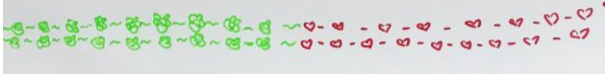
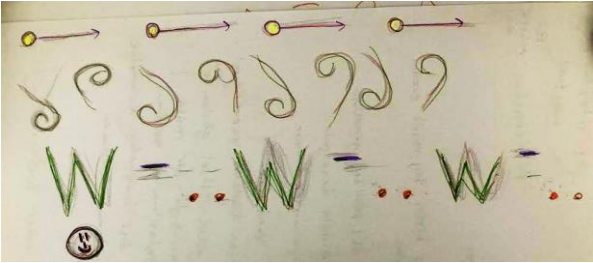

Tablo 9’a göre, öğretmenlerin geometrik şekilleri seminer öncesinde zihinlerinde %3 oranında canlandırdıklarını ifade ettikleri, seminer sonrasında aynı şekilleri müzikogramlarında kullandıklarını belirtme oranının ise %26 olduğu, müzikogram şemalarında tespit edilen geometrik şekil oranının ise %12’de kaldığı belirtilmektedir.

Öğretmenlerin farklı yön ve uzunlukta çizgi, nokta vb. grafiksel simgeleri seminer öncesinde zihinlerinde %32 oranında canlandırdıklarını ifade ettikleri, seminer sonrasında aynı şekilleri müzikogramlarında kullandıklarını belirtme oranının ise %50 olduğu, müzikogram şemalarında tespit edilen grafiksel simge oranının ise %45’te kaldığı görülmektedir. Öğretmenlerin resim ve figür gibi simgeleri seminer öncesinde zihinlerinde %42 oranında canlandırdıklarını ifade ettikleri, seminer sonrasında aynı şekilleri müzikogramlarında kullandıklarını belirtme oranının ise %5 olduğu, müzikogram şemalarında tespit edilen resim ve figürlerin oranının ise %2’de kaldığı belirtilmektedir.

Öğretmenlerin farklı simgeleri seminer öncesinde zihinlerinde %3 oranında canlandırdıklarını ifade ettikleri, seminer sonrasında aynı şekilleri müzikogramlarında kullandıklarını belirtme oranının ise %8 olduğu, müzikogram şemalarında tespit edilen farklı simgelerin oranının ise %12’ye yükseldiği görülmektedir. Öğretmenlerin renkli şekilleri seminer öncesinde zihinlerinde %10 oranında

canlandırdıklarını ifade ettikleri, seminer sonrasında aynı şekilleri müzikogramlarında kullandıklarını belirtme oranının ise %11 olduğu, müzikogram şemalarında tespit edilen renkli şekillerin oranının ise %29'a yükseldiği belirtilmektedir. Öğretmenlerin seminer öncesinde dinledikleri müziğin zihinlerinde canlandırılmasına yönelik sorulan sorunun açık uçlu seçeneğine %10 oranında doğa manzarası cevabını verdikleri seminer sonrasında ise farklı bir betimleme yapmadıkları görülmektedir.

Verilerden elde edilen bulgulara göre; seminer öncesinde öğretmenlerin zihinlerinde en çok resim ve figür gibi simgeler canlanırken; seminer sırasında hazırlanan müzikogramlarda bu durumun yerini farklı yön ve uzunlukta çizgi, nokta vb. grafiksel simgelere bıraktığı ve öğretmenlerin de bu yönde düşüncelerini ifade ettiği vurgulanmaktadır. Bunun nedeni olarak seminerde yapılan aktif müzik dinleme etkinliklerinin öğretmenlerin algılarını daha çok Tablo 8'de de belirtildiği gibi şarkının ritmik ve melodik unsurlarına ve nota değerlerine yoğunlaştırdığı düşünülmektedir. Bununla birlikte müzikogram yaratma etkinliğinde öğretmenlerin yaratıcılıklarına etki etmemek amacıyla özgür bırakıldığı ve bunun da bazı müzikogram şemalarına müziğin resimle ifadelendirilmesi şeklinde (Ö10, Ö21, Ö22, Ö27) yansıdığı göze çarpmaktadır.

	
Ö10	Ö22
	
Ö21	Ö27

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, Türkiye'de müzik dersini yürüten farklı alan öğretmenlerinin, Aktif Müzik Dinleme yaklaşımında kullanılan müzikogram tekniğine yönelik seminer öncesi ve sonrası görüşlerinin

karşılaştırılması ve seminer sırasında yapmış oldukları uygulamaların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Nitel bakış açısıyla hazırlanan çalışma nicel verilerle desteklenerek betimlenmiştir. Araştırmada evrene genelleme amacı güdülmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, Aktif Dinleme Yaklaşımı ve Müzikogram tekniğinin uzaktan ve yüze eğitimde öğrenmesi ve uygulaması kolay bir alternatif olduğu düşünülmektedir. Kasap (2009) ve Yungul (2018), uzaktan eğitim yönteminin ülkemiz müzik eğitimi alanında etkili olabileceğini, bu sayede pek çok müzik sınıfına kolayca ulaşılabileceğini ve bireylere fırsat eşitliği sağlayacağını belirtmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin seminer öncesinde müzikogram tekniği ve uygulama aşamaları hakkında yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadığı, seminer sonrasında ise bilgi ve tercih düzeylerinde anlamlı oranda artış olduğu; seminer öncesinde faydalı bulmalarına rağmen müzikogram kullanmayı tercih etmedikleri, sonrasında ise tercih etme düzeylerinde anlamlı bir artış olduğu belirlenmiştir. Bu durumda öğretmenlerin müzikogramı yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadıkları için derslerinde kullanmayı tercih etmedikleri, seminer sonrasında ise aktif müzik dinleme yaklaşımı ve müzikogram tekniği hakkında kazandıkları bilgiler sonucunda yararlı görerek derslerine entegre etmeyi istedikleri düşünülmektedir. Bu durumu, derslerinde kendi yaptıkları veya derste öğrencileriyle hazırlayacakları müzikogramları kullanacaklarını belirterek desteklemektedirler.

Seminerde yapılan müzikogramlar değerlendirildiğinde, müzikogram tekniğine yönelik bilgi ve becerilerin büyük ölçüde gerçekleştiği ve dolayısıyla seminerin ana konusu olan aktif müzik dinleme yaklaşımı ve müzikogram tekniğinin kolaylıkla öğrenilebilen bir yöntem olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmada, öğretmenlerin seminer sırasında aynı müziği dinlemelerine rağmen müziğin farklı unsurlarını algılayarak yansıttıkları gözlemlenmiştir. Bu durumun bireysel müzikal algı farklılıkları, dinletilen müziğin unsurları, dinletilme sayısı veya eğitim süresinden kaynaklı olabileceği sonucuna varılmaktadır. Dolayısıyla, aktif müzik dinleme etkinliklerinin kişilerin müziksel algısı üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Literatürde bulunan müzikogram şemalarına bakıldığında ağırlıklı olarak “farklı yön ve uzunlukta çizgi, nokta vb. grafiksel imgeler” kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, araştırmada seminere katılan öğretmenlerin zihinlerinde canlandırdıkları imgelerin seminerde yapılan etkinlikler sayesinde müzikogram şemalarında ağırlıklı olarak kullanılan simgelere dönüştüğü görülmektedir. Buradan hareketle kişilerin müziği dinlerken zihinlerinde canlandırdıkları imgelerin aktif müzik dinleme etkinliklerinin etkisiyle müzikogram simgelerine dönüştürülebileceği sonucuna varılabilir.

Şenoğlu Özdemir (2019), müzik eğitiminde dinleme becerilerinin gelişimine yönelik etkinliklere fazla yer verilmemesinin bir sorun olduğundan söz ederek dinleme becerileri gelişiminin öğrencilerin bireysel çabalarına, inisiyatiflerine bırakılmış olduğunu belirtmiş ve bu doğrultuda dinleme becerileri

gelişiminin analitik müzik dinleme etkinlikleriyle sağlanabileceği ve bu gelişimin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlara olumlu etki edebileceği düşüncesiyle “analitik müzik dinleme etkinliklerinin” öğrencilerin bilgi ve müzikal algı düzeylerinde olumlu yönde etki ettiğini vurgulamıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular ve sonuçlardan yola çıkılarak aşağıdaki öneriler sunulmuştur;

Aktif Dinleme Yaklaşımı ve Müzikogram tekniği pandemi ile birlikte popülerlik kazansa da 1970’lerden beri farklı etkinlikleri kapsamına alarak yüz yüze uygulanmaktadır. Bu bakış açısıyla bundan sonra yalnız uzaktan eğitimde değil yüz yüze eğitimde de müzik dinleme eğitime dahil edilerek kullanılması önerilmektedir. Bu tekniğin müziksel beğeniye geliştirmenin yanı sıra müzik eğitiminin temel unsurlarından biri olan müziksel işitme ve dinleme eğitime destek olması sebebiyle aktif müzik dinleme yaklaşımı ve müzikogram tekniğine müzik derslerinde daha çok yer verilebilir.

Bu tekniğin kolaylıkla öğrenilebilir olması sayesinde; konu ile ilgili eğitimlerin devamının sağlanarak yaygınlaştırılması ve hizmet içi eğitim konularının arasına eklenmesi ve müzikogram tekniğinin müzik öğretim programlarına entegre edilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Arslan, A. (2020). Öğretmen Adayları Perspektifinden Pandemi Öncesi ve Sonrası Öğrencilere Kazandırılması Gereken 21. Yüzyıl Becerilerinin Belirlenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 553-571.
- Bakioğlu, B., & Çevik, M. (2020). COVID-19 Pandemisi Sürecinde Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- Balaman, F., ve Hanbay Tiryaki, S. (2021). Corona virüs (covid-19) nedeniyle mecburi yürütülen uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri. *Itobiad: Journal of the Human and Social Science Researches*, 10(1).
- Bayram, M., Peker, A. T., Aka, S. T., & Vural, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim dersine karşı tutumlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 330-345.
- Blaskovic, J.& Kulis A. (2017). Preschool children’s reactions to active music listening through movement, Visual Arts and Verbal Expression. *Croatian Journal of Education*. 19, 273-292.
- Boal Palheiros, G. & Wuytack, J. (2006). *Effects of the ‘musicogram’ on children’s musical perception and learning*. Proceedings of the 9th ICMPC, Bologna.
- Boal Palheiros, G. & Wuytack, J. (2009). Audición musical activa con el musicograma. *Eufonia Didáctica de la Música*, 47, 43-55.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Bozkurt, A., & Sharma, R. C. (2020). Emergency remote teaching in a time of global crisis due to coronavirus pandemic. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 1-6. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3778083> [Erişim Tarihi: 17/11/2021].

- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Örnekleme Yöntemleri*.
<http://cv.ankara.edu.tr/duzenleme/kisisel/dosyalar/21082015162828.pdf> [Erişim Tarihi: 17/11/2021].
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Clemente, M. & Fornari, J. & Mendes, A. (2017). A Study About The Use of Musicomovigrams in Musical Education. *Revista Vortex*. 5.
- Delegido, J.M.A. (2012). Audiciones y musicogramas. Concepto, selección y análisis. Madrid: Edutorial Bubok- ISBN:9788468604138.
- Ertuğ, C.A.N. (2020). Coronavirüs (Covid-19) Pandemisi Ve Pedagojik Yansımaları: Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Kaçan, A., & Gelen, İ. (2020). Türkiye’deki uzaktan eğitim programlarına bir bakış. *Uluslararası eğitim bilim ve teknoloji dergisi*, 6(1), 1-21.
- Kahraman, M. E. (2020). COVID-19 salgınının uygulamalı derslere etkisi ve bu derslerin uzaktan eğitimle yürütülmesi: Temel tasarım dersi örneği. *Medeniyet Sanat Dergisi*, 6(1), 44-56.
- Kasap Tecimer, B. (2009). Müzik Eğitiminde Teknolojik Yaklaşımlar. 38. *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*. Cilt:1, Ankara.
- Kırmızıgül, H. G. (2020). Covid-19 Salgını ve Beraberinde Getirdiği Eğitim Süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 283-289.
- Koç, E. S. (2021). İlkokul Öğretim Programlarının COVID-19 Sonrası Yaygınlaşan Uzaktan Eğitime Uygunluğunun İncelenmesi. *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal*, 7(1), 24-36.
- Kojima, C. (2020). Taking into Account Individual Differences in Music Listening Activities by Using Visual Representations of Music. *Proceedings of the International Society for Music Education World Conference*. p.202-206.
- Sarıkaya, M. (2021). Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitime İlişkin Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Öğrencilerinin Görüşleri. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 27(46), 92-100.
- Şenoğlu Özdemir, C (2019) *Analitik Müzik Dinleme Etkinliklerinin Müzikal Bilgi, Algı ve Performans Başarısına Etkisi*. Doktora Tezi. Marmara Ün. Eğt. Bil. Enstitüsü
- Şenoğlu Özdemir, C ve Can, A. A. (2019) Müzikte Dinleme, Dinleme Türleri ve Müzik Öğretmenliği Öğrencilerinin Müzik Dinleme Yaklaşımları. *Elementary Education Online*. 18(1): pp. 367-388 doi: 10.17051/ilkonline.2019.527631
- Umuzdaş, S., ve Baş, A. H. (2020). Konservatuvar öğrencilerinin Covid-19 salgını sürecindeki uzaktan eğitim ile ilgili algılarının ve deneyimlerinin araştırılması. *Yegâh Musiki Dergisi*, 3(2), 204-220.
- Wuytack, J. (2002) *Musica Activa: An Approach to Music Education*. Schott Publication.
- Yalın, H. İ. (2020). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. (30. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yungul, O. (2018). Müzik eğitiminde web tabanlı uzaktan eğitim. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(2), 1333-1348.